

EDINOST

Glasiló slovenskega političnega društva za Primorsko.

• V ediciji je moč.

• EDINOST • izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnice, reklamacije in inserate prejema Opravištvo • via Zonta 5.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu • via Torrente • Nuova tipografija; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserate (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Nove zemljiške knjige in kataster.

Kdor je imel kedaj posla pri zemljeknjižnih uradih, vé, kako pomanjkljive in nejasne so bile stare knjige. Bil je skrajni čas, da se je nekoliko na bolje krenolo. Nove zemljiške knjige pozdravi gotovo vsak kot velik napredek, a večina tudi dobro vé, da je sedanja uredba še vedno pomanjkljiva. Imeli smo priliko skusiti staro negotovost in tudi novo, to se vé, zelo omejeno i pomanjšano, kajti v okrajih našega bivališča so uvedene nove zemljiške knjige uže precej časa.

Povsod velja načelo, da treba, kadar se kaj novega i dražega napravi, približevati se kolikor mogoče popolnosti in ne gledati na vsak krajcar, da je delo tem boljše i zanesljiveje. Zdi se nam, da se je pri novih zemljiških knjigah preziralo to načelo, bodisi iz denarstvenih ali kacih družih razlogov. Mogoče, da so bili tudi pravni zadržki, o katerih pa nam ni govoriti. Nego sodimo iz praktičnega stališča samo razmero zemljiških knjig i katastra in menimo, da se ne dotikamo pravnega ali vsaj, da mu ne nasprotujemo.

Glavno napako vidimo v tem, da je kataster še vedno namenjen v prvej vrsti davkarjem, ki pa ga ne rabijo za drugo, nego da vedo prostranost posameznih parcel, da iz te računajo visokost davčne dolžnosti. Istina je, da se je pri novih zemljiških knjigah delovalo na podlagi katastra i da so se vpisane posamezne parcele se številkami i kulturnimi vrstami, kakor so zaznamovane v katastru. A to je premalo vzajemnosti. Naša misel je, da bi bilo koristneje, ako bi se bil priklopil kataster zemljeknjižnemu uradu in temu dal nekak dvojni delokrog t. j. da bi bil odvisen, kakor sedaj, od sodnije in da bi tudi služil davkarji, katera ga, kakor omenjeno, tako malo potrebuje. Ta razširjeni zemljeknjižni urad bi moral voditi uradnik, ki ne bi se imel ukvarjati z drugimi stvarmi, kakor sedaj, nego izvrševati edino le zemljeknjižne i katastarske zsvdeve. Moral bi pa biti zemljištevca vsaj toliko večš, kakor sedanji »geometri«, o katerih je znano, da so večidel samo praktični in ne znanstveni strokovnjaki. Ker se niso učili geodezije na kakéj tehnični višjeji šoli.

Poudarjamo pa, da smatramo kataster samo kot izvršten pripomoček za red, natančnost in razvidnost, a mu glede pravnega pomena pripisujemo samo ono važnost, kakor jo ima sedaj, kajti sodnik je navezan v prvej vrsti na drugačne dokaze.

Podlistek.

Rudolfovo.

(Zgodovinska črtica).
(Konec).

Leta 1614 je bilo v R. še pravej luteranov, katere je preobračeval ondodni prošt Marko Khunius h katolskeji veri, a baje brez vspeha, in leta 1615 je bilo iz Novega mesta radi vere še 16 oseb pred škofovsko komisijo pozvanih.

Rudolfovo, ki se je bilo v začetku 16. stoletja precej okrepčalo, zgubilo je po požaru (l. 1605) 60 hiš, l. 1578 in 1590 ter 1625 je pa razsajala kuga po mestu. Ta šiba božja je bila l. 1590 pobrala toliko meščanov, da je bilo mesto videti, kakor bi bilo vse pomrlo; po trgu je vzrastla trava, da bi se bila lahko kosila. Tudi l. 1625 je kuga pomorila nad 400 ljudi.

Kapucinski samostan je bil v Rudolfovem l. 1654 (1672 še le sezidan) ustanovljen, a l. 1786 razpuščen. Valvazor je v svojej knjigi tudi še zelo tožil o Rudolfovem, za Ljubljano najimenitnejšem kranjskem mestu, da je vsled turških vojn, kuge in požara hudo trpelo. Vendar je bilo še poglavitno središče pri brambi državne meje, pri preskrbovanji vojnikov s živčezem in drugim, dokler ni Karlovec to nalogo prevzel. Tudi je bilo Rudolfovo v velikej kupčijskeji zvezi s Kanižo na Ogorskem, dokler ni prišla ta v turške roke. O tem piše v »Vrticu«, iz katerega posnemamo tudi daljni zgodovinski opis Rudolfovega, č. g. P. F. H. tako-le:

Avstrijski nadvojvoda Karel je izpremenil 1580. leta Karlovec v mejno trdnjavo proti Turkom. Vojski z uradi so se preselili v Karlovec. To je bil hud udarec za mesto. Da je nesreča priklopela do vrhunca, vpeleli je požar 1664. leta mesto malo da ne popolnoma. To je pripravilo mesto v neizrečeno nesrečo.

Posebno pri delitvi parcel, pri prodavanji zemljišč i stavb, pri izročevanju, podedovanji, menjavanji itd. trebalo bi glede reda večje — strogosti. Po sedanjej upravi zadoščuje, da država dobi tako imenovane »takse«. Za drugo se ne briga — kakor bilo, bilo. Te »takse« pak so za onega, ki je tako srečen, da jih mora plačati, zelo občutljive in mnogokrat treba leta i leta, da si zaceli rano, ki mu jo na imetji vsekajo. Ne bi li bilo umestno, da bi za to žrtvo država vsaj pomagala urediti mu novo razmero tako, da ne bi se mu bilo bati nikake škode? Ne bi li bila jako koristna stroga določba, da se ima vsaka prememba lastnine izvršiti ob jednom pri katastru in pri zemljiških knjigah in vsled tega tudi pri davkarji? Ta bi n. p. ob jednom s »takso« zaračunala si ono malenkost za koleke, ki so potrebni (ali boljše, ki se zahtevajo) za prepis. izročila jih z dotičnimi dokumenti vred zemljeknjižnemu uradu in vse bi bilo na kratko opravljeno. Lastniki bi se silili tako k redu brez posebnega pritiska. Ugovarjal bi kdo, da to sedaj prav lahko izvrši stranka sama. Res je. Pristavil bi morebiti, da se točna izvršitev tacihi važnih zadev opušča samo iz nemarnosti. To ni res, nego iz nevednosti se opušča. Ako pogledamo v naše zemljiške knjige, žudili se bodemo množini dedov i pradodov do družega i tretjega kolena nazaj, ki so vpisani za lastnike, da si so uže davno pomrli in je na posestvu morebiti uže tretji gospodar za njimi! Pri eksekutivnih dražbah se mnogokrat prepričamo o velikih škodah, ki zadenejo marsikoga. Parcele, katere je lastnik prodal in jih kupec pošteno plačal takrat, ko posestvo še ni bilo zadolženo, katere je morebiti tudi užival uže desetletja — naenkrat so zanj zgubljene. Niti mogoče ni, da bi se vsaj za kupnino odškodoval, ako bi tudi zadovoljno potrpel razne troške, zboljšanje i drugo. Vse take škode izvirajo iz napačnega razumenja. Kmet ve, da država ne terja družega, nego svojo »takso« in o važnosti te »takse« je tako prepričan, da bi na-njo prisegel. Ako kaj kupi ali menja ali od roditeljev prevzame, prvo mu je, delati pismo pri notarju, mnogokrat tudi pri kakem zakonem pisarju, in plačati »takso«. Kadar to odpravi, prepričan je do kraja, da je vse v redu. Včas, a zelo redko, primeri se, da ga kak razumni pouči, a mnogokrat se trudi brez uspeha, dopovedati mu, da s tem ni prav za prav še nič opravil. On trdi svojo, da je delal pismo »na štempelj« in da je plačal »takso«, da mu toraj nikdo ne more vzeti lastnine.

Na zgoraj omenjeni način bi se odpomogle tako rekoč radikalno takim neprilikam, izjemši neka-

Kdor je še kaj imel, užival je dobiček svojega truda brez upanja, da si pridobi novega. Tako je izginolo iz mesta prejšno blagostanje. Da bi se mesto saj nekoliko opomoglo, ustanovila je blaga cesarica Marija Terezija 1716. leta gimnazijo, a 1798. leta takozvano 3 razredno normalno šolo ter poduk izročila redovnikom sv. Frančiška. Tudi je postalo Novomesto »okrožno mesto«, ko so bili vicedomi 1748. leta nadomeščeni z okrožnimi glavarji.

V cerkvenem oziru je bilo mesto podložno Oglejskim patrijarhom. Ti so imeli svoje namestnike v duhovnih stvarih za Kranjsko, Štirsko in Koroško. To častno službo so opravljali Novomeški prošti Polidor Montagnana 1587. leta, Marko Khun 1599. leta; proštje Nikolaj Mrav 1599. leta, Mihael pl. Kumberg 1650. leta, Janez Andrej pl. Stenberg 1650. leta, Janez Andrej pl. Stenberg 1653. leta in Jurij de Marotti 1716. leta pa kot titularni ali pravi škofje so toliko laže zastopali patrijarhe. Ko se je 1787. leta dovršila nova uravnava do tega časa jako neugodnih škofjskih mej, pripadale so ljubljanskeji škofiji vse duhovnije, ki so bile doslej pod Oglejskimi patrijarhi, torej tudi Novomesto. Pred mestnimi vrati poleg ceste proti Ljubljani je stal 1672. l. sezidani samostan kapucinski, ki pa je bil zaprt 1786. leta. Tu je psal slovenski pisatelj P. Hipolit. V mestnem ozidji, ki je bilo nekoliko 1786. leta porušeno. osem stolpov ob mestnem obzidji pa na očitnej dražbi prodanih, bilo je pet cerkva s župno vred.

Za časa prvega prihoda Francozov na Kranjsko je baje general Bernadotte, poveljnik francoskeji armadi na Kranjskem, poslal oddelek vojakov iz Ljubljane proti Novemu mestu, češ, naj zasede mesto. Bilo je meseca aprila 1797. leta. Francozi pridejo v mesto, ko se je začelo mračiti, ter napadejo hišo nečega ubožnega meščana. Meščani, misleč, da so roparji, zaženo glas: »Roparji, roparji so v mestu!« Po cerkvah prične plat zvona biti, bobnar pa z bobnom meščane k orožji kliče. Meščani se hitro oborože in

tere slučaje pri zadolženih posestvih, za katere bi se pa morebiti tudi kaka odpomoč našla. Zemljiške knjige bi bile natančne i bolj zanesljive in ognolo bi se tako mnogim zmešnjavam i tudi (navideznim) krivicam, ki izvirajo iz napačnih pojmov.

V smislu pa, kako bi se izvršila prememba pri zemljeknjižnem uradu in davkarji, moralo bi se naravno preustrojiti vse navzgor n. p. pri katastru evidenca, arhiv. In gotovo ne bi taka nova naprava delala novih bremen, nego mogoče je, da bi še ceneja bila.

J—o.

Politični pregled.

Notranje dežele.

V državnozborskeji seji 3. t. m. je ministerski načelnik nazaj vzel zakonski načrt o pomoči za Tirolsko, rekši, da predloži drugačen načrt. Potem se je izvolil odsek 36 poslancev, da se posvetujejo o Chlumec-kyjevem predlogu.

Zakon o izreku smrti se je sprejel po sklepih gosposke zbornice.

Poročevalec davkovskega odseka Menger je navsve toval, naj se vladi naloži, da predloži načrt o predrugični užitninskega davka, da se davek zniža na neobhodno potrebni živčez, poviša pa na nepotrebni; potem naj se sestavi posebna komisija, ki se bode posvetovala o odstranjenju užitninskega davka, ki se plačuje na mitnicah v zaprtih mestih. Ti predlogi so bili sprejeti.

Štajerska deželna deputacija je povabila cesarja, naj bi se blagovolil vdeležiti habsburške deželne svečanosti. Cesar je pritrdil ter izrekel željo, naj bi se ta svečanost obhajala prav pred ono na Kranjskem, ki bo 11. junija, da se bo mogel vdeležiti obeh na enem in istem popotovanji.

Dalmatinski državni poslanci, ki se zaradi tega niso hoteli vdeleževati v sejah državnega zbora, ker je deželni dalmatinski namestnik, general Ivanović svetoval dalmatinskim uradom, naj rabijo v meju-sobnem občevanju nemški jezik, zahtevajo, naj se v-jaške sodnije v Dalmaciji odpravijo, sicer ne bodo glasovali za budgetne predloge.

Državni poslanec poljak Kaminski se je vdeležil nečega nepoštenega dejanja, zaradi česar je zgubil neobhodno potrebno zaupanje ter se moral odpovedati poslanstvu. Poslanec dr. Wolski, pa je bil njegov pravdosrednik, zato so tudi njega na odgovor poklicali poljski poslanci ter ga primorali, da se je

hité na razbojnike. Francozi, zaslišavši ropot in zvonjenje po mestu, mislijo, da je to znamenje po okolici razpostavljenim vojakom, naj mestu na pomoč prihité, hitro zapusté mesto in se še po noči umaknejo do Trebnjega. Raznesla se je namreč govorica, da nad 60.000 cesarskih tu preži na Francoze, da jim zabrani odhod. Ta srčnost je za sedaj rešila mesto druge nadležnosti; kajti k malu potem je bilo skleneno primirje v Ljubnem (Leoben) ter mejna črta zaznamovana od Trebnjega do Litije in Celja, v 19. dan meseca oktobra 1797. leta pa mir v Kampoformiji. — Leta 1809 so Francozi zasedli mesto. Okolo mesta je bila zbrana črna vojska, ki je mnogo hudega delala okolici ter mnogo ljudi usmrtila. Iz Žuženperake, Hinjske in Višnjegorske okolice so se zbrali kmetje, zapeljani od neprevidevne svetice in duhovske gosposke, oboroženi s kosami, vilami in jednacim orođjem okolo mesta čakajoč Francozov. V tem so pa plenili po mestu in okolici, dokler jih niso francoski vojaki razkropili in pomorili. Vsak kmet, ki so ga zasačili v mestu, bil je usmrten brez milosti, a meščanom je bilo prepovedano pod smrtno kaznijo, sprejeti kacega človeka pod streho. Za kazen so požgali Bršljin in druge vasi po okolici.

Vsled Dunajskega miru v 14. dan oktobra 1809. leta je prišlo mesto pod francosko vlado in ostalo do 1813. leta. V 15. dan avgusta tega leta se je še slovesno obhajal god cesarja Napoleona I., malo dni potem so francoski vojaki zapustili mesto ter ga cesarski zasedli.

Od l. 1814. do 1817. je trla ljudi najhujša lakota, ki se pomni. Mnogo ljudi je za lakoto pomrlo. Mernik turšice je stal nad 7 gld. Mnogi so si obranili živčez za juho, katero je iznašel Rumfort, (roj. 1752. l. v Ameriki, umrl 1814. leta pri Parizu).

V letih 1836., 1850 in 1855 je kolera mnogo ljudi pomorila.

Sedanje mesto ima 2066 prebivalcev, katerih se največ živi z obrtnijo in trgovino, a tudi s polje-

tudi on odpovedal poslanstvu. Pisal pa je dve pismi, eno Smolki in drugo Groholškemu, v katerih izreka, da on ni vdeležen pri nepoštenem dejanju poslanca Kaminskoga.

Vnanje dežele.

Črna gora in Turčija ste se neki zastran mej pogodile.

Giersovo popotovanje ni bilo brezuspešno, kakor poročajo oficijozni nemški listi, dosegel je vzajemno postopanje v politiki treh cesarstev.

Vidmu je imela 5. t. m. biti porotna sodba zoper Oberdankovega tovariša *Ragoso*, a preloži se je na meseca maj, ker se je pri zaslišanju skrivca, lekarničarja *Giordano* iz Butrija; pokazalo, da je treba dajših preiskav.

V Italiji se vedno oberdankujejo. Nek javni uradnik v mestu Forli je Oberdankovo podoba na zid prilepil in bil vsled tega v Mondovi premiščen. V tem mestu se tudi podpisuje prošnja naj se Via Borgo Ravaldino prekrsti v via Oberdank.

Načelnik delalskega društva »Fratellanza operaria« v Livorni je v zatožbi, da je razžalil avstrijskega cesarja. — Državni pravdnik v Benetkah zateva, naj se zapró tri osebe, ki so podpirale Oberdanka pri pripravah za atentat.

Graf Chambord, kakor se trdi, pisal je Charetteju pismo, v katerem ga svari, naj miru na Francoskem ne skali z orožjem. »Kdor ljubi materino zemljo — tako neki govori pismo — mora žeteti, da je ne pretrse hrup domače vojne. V dolžnost si štejem, da vam ponavljam besede, katere je Ludovik XVIII. vašemu junaškemu in slavnemu predniku govoril: »Silno važno je, da tisti, katerega so storila junaška dela za družega vtemeljitelja kraljestva, v porazumu dela s tistim, kateri je po rojstvu poklican na vladno.« — Grofa Chamborda še vedno obiskujejo francoski legitimisti; zadnje so bili pri Chambordu: Vicomte de Gavillon, Comte de Bourbon, Comte de St. Soine iz Dižona, oba grofa J. in H. de la Bouillierie, baron d'Aubigny in g. M. F. de Baupeneau. — Zdaj so v gostilnici k »pošti« zopet najeta stanovanja za nove goste s Francoskega.

Bismark je nevarno zbolel; zadnje dni mu je nekoliko odleglo, vendar je nevarnost še velika, ker je mož star.

Dopisi.

Tržaška okolica, 3. februvarja.

(Cerkev v Barkoljah, vojašnica). Minoli teden se je podpisavalo v Barkoljah za novo cerkev. Kakor se sliši, podpisalo se je blizu 1.500 gld. Cerkveno vodstvo ima tudi v denarjih še precej premoženja. Čaka se še podpore od vlade. Razumljivo pa je, da se porabijo pri zidanju nove cerkve vse boljše reči od stare cerkve; začno morebiti zidati še to poletje novo cerkev. To je bilo uže davno potrebno. Kajti stara cerkev je za Barkovlje gotovo premajhna. Ob velicnih praznicah hodijo ljudje iz vse vasi k sv. maši in takrat mora gotovo četrti del ljudstva zavoljo prenapolnjene cerkve pod milim nebom stati. Pod Barkovlje spada blizu 1.600 duš, v primeri s Kontoveljem, katerih cerkev ima enako velikost, šteje pa le nekaj nad 700 prebivalcev.

Sedanjo vojašnico v Barkoljah, ki je bila vlastnina g. grofa Brandi-ja, kupila je družba odličnih Tržčanov za 30.000 gld. Kakor se čuje, namerjavajo staviti oni gospodje v Barkoljah velikanske morske toplice, koje bi stale več sto tisoč goldinarjev. To bi bilo častno za mesto in za to vas. Kajti pri tako ogromnem delu bi dobili naši ljudje mnogo zaslužka. Vrnu tega bi hodili ljudje iz vse Avstrije po leti kopat se v bodoče morske toplice. Boljšega kraja za to si niso mogli gospodje izbrati. — Minolo poletje se je sicer čitalo v mnogih tukajšnjih tržaških časnikih, da misli neka družba staviti take toplice pri sv. Andreju. A tukaj je to mnogo boljše. Mimo dobre

deljstvom. Meščani imajo uniformiran meščanski kor z dobro izurjeno godbo, ki potrebnim popolnoma zadoščuje. Cesar Fran Josip I. mu je daroval krasno zastavo, ki se je slovesno blagoslovila v 26. dan junija 1875. leta. V mestu je c. kr. okr. glavarstvo, okrožna in mestno delegirana sodnja. Za naobraznost skrbi c. kr. višja gimnazija, četverorazredna deška in dvorazredna dekliška ljudska šola. — Duhovno pastirstvo oskrbuje infuliran prošt s štirimi kanoniki in vikarjem. Nad mestom na prijaznem holmci stoji farna-kapiteljska cerkev z lepim starinskim prezbiternjem. V cerkvi je sedem oltarjev; veliki v gotičkem zlogu izdelani oltar diči prelepa podoba sv. Nikolaja, ki je delo slavnega umetelnika I. R. Tintoretta. Pod oltarjem so sv. Feliksa ostanki, katere je prinesel iz Rima prošt Grmanik 1775. leta o sv. letu. Tudi je v cerkvi mnogo starih grobnih in drugih napisov. Od zunaj pa lepša cerkev krasen zvonik z lepo ubranim zvonjenjem. V zlasti si je mnogo prizadeval v dan 4. novembra lanjskega leta umrli prošt Simon vitez pl. Wilfan za olupšavo cerkve ter jej dal zlogu primerno olupšavo. Tudi je skrbel, da se je uredil razmetani kapiteljski arhiv, v katerem je mnogo za zgodovino jako važnih listin, mej družimi tudi dva lista slov. pisatelja Matije Kastelca. Razen farne je v mestu še frančiškanska cerkev z jako okusno izdelanim licem. Tu počivajo ostanki slov. pisatelja M. Kastelca. Izjeme poslopjij naj se omeni še »prvi narodni dom«. Žalibog, da še ni čisto dodelan; naj bi pač k malu dobil lice, kakeršno mu je pristojno.

Ti pa, Novo mesto, bodi srejšče narodnega življenja na Dolenjskem, cveti do nekdanjega blagostanja, ostani zvesto, po izgledu svojih pradedov, cesarju in domovini; kaži, da si vredno »prvega narodnega doma« in da v tebi prebivajo Slovenije zvesti in verni sinovi.

morske, čiste i zdrave vode, ker je tu morje odprto, kakor sicer nikder, peščena tla, kar ugaja zgradbi i še bolj zdravju. Čuje se, da misli tudi vodstvo tramvaja, da se le to delo prične, svoj tir podaljšati iz Trsta do Barkovelj. Dobro bi bilo, da se delo prej k mogoče začne, ker prav sedaj nima jo ljudje zaslužka. Vodoran.

ŠKOFIJA 1. februvarja.

Ker me naduha nadleguj, iščem v svojej malej biblioteki list »Edinost«, da bi se naročil na izvrstne Prendinijeve pastete. Pri tej preiskavi mi pride še enkrat list 3. m. m. v roke. Nolens volens zapazim listnico uredništva, koja popisuje pisatelja dopisa 3. m. m. Gospod urednik se je gotovo pomotil, da me tako velikanskega popisuje. Majhen sem, v belej Ljubljani doma, v Šiški imam seničico in v žepu pa petičico. Dovolj osobnega popisa. Sedaj hočem spregovoriti o varčnosti županije Lokve.

Lokavci imajo hišo, a kaj bi rekel, imajo prostorni starodavni Tabor, znamenit uže iz turških vojn. V tem poslopjij je bila vedno šola, ali ker je bila ta trdnjavnica potrebna popravljanja, a mesto da bi Tabor popravili, vzeli so v najem hišo g. M. A., kojemu plačujejo uže več nego 7 let 150 gld. letne najemščine in g. učitelju 100 gld. za stanovanje. Vsako leto 250 gld., v sedmin letih lepa vsota 1750 gld. S to vsoto bi lahko v Lokvi novo učilnico sezidali. Tedaj v tem obziru ni lokavsko županstvo varčno. Sedanjemu g. županu je blagostanje občine deveta briga, samo da je z g. M. A. »am guten Fusse«. Bog me takovih županov! Ko bi g. M. želel blagostanje občini, gotovo bi nevednemu županu svetoval, če tudi v svojo škodo, da bi se Tabor popravil. Ali g. M. napejljava vodo le na svoj mlin in si misli, samo da se moja kola vrte, druga pa naj čakajo.

Vprašam, ali je pa hiša g. M. primerna za šolo? Ni! Hiša je tik glavne ceste, vozari se ves dan in mislim, da vsak sprevidi, da to poduk zadržuje. V istej hiši je kovačija, v kojej kovač ves dan nabija, kar poduka gotovo ne pospešuje. Uboga učiteljeva pluča, ki morajo kovačevo kladivo prekričati. V istej hiši pod šolsko sobo je hlev, ali je to primerno zdravju učitelja in šolske mladine? Zakaj vlada skoraj vsako leto »angina« mej šolsko mladino? Radi smradu. Gotovo, da g. M. tega šolske oblasti ni naznani, če tudi bi bila to njegova naloga, kakor krajnega šolskega predsednika. Tabor je na mirnem zračnem prostoru, v kojem bi imel tudi g. učitelj stanovanje, ako bi bil prilično popravljen. Ali dokler bode župan pod uplivom g. M. ne bode Tabor nikdar popravljen. Ker se g. M. toliko briga za dopisnika, ki je pisal v prvi list »Edinosti«, zato mu rečem: »Zakaj niste lepo rumenega kanarčka ptička — 1? vjel lanko leto v svojej sobi, ko je bil navzoč. Saj Vam je znano, da kanarški ptički lete v zimskem času na jug, kder je toplejše. Ali koncem maja Vam hočem zopet rano zjutraj podoknico zapeti v znamenje vrnitve.

Resnicoljub.

Iz Kkota za Kobaridom, 26. januvarja.

(Družba sv. Mohora na Goriškem; cesta.) Pod tem naslovom nam je prinesla »Soča« v 2. št. t. l. v podlistku razpravo o udih družbe sv. Mohora. Dopisnik misli, da pozna dobro tudi naše razmere v Kotu, a moti se zelo. On pravi namreč, da so razmere v Breginju blizo iste, kakor v Sedlu. Vidi se, da dopisnik še ni bil v Kotu, ali če je bil, razmer ni opazoval. — Pomislil naj bi oni gospod, da spada pod breginjski zvon jedna sama velika vas, mej tem, ko vikarjat sedelski obseza 4 vasi, ki so si druga od druge oddaljene. Ako je vas velika, tedaj je uže ljudstvo po navadi omikanejšje, in se mej seboj spodbuja z izgledom, v jedno ali drugo reč. Ali to je še malenkostna razlika. — Ako je bil g. dopisnik kedaj v Sedlu, ali v Stanoviščih, ali v Podbeli in to posebno spomladi, poleti in jeseni, je li videl kaj dosti ljudi moškega spola v omenjenih vases? Mislim, da bi jih bil skoraj vse lahko na prste seštel, kajti skoraj vsi, kar jih je dočakalo 14. l., in še celo mlajši, žive na ptujem. Nekoji so delalci pri železnici in cestah, drugi v rudniku v Trebovljah na Štajerskem, mlajši so pa pastirji po Kranjskem in Koroškem. V Breginju to ni tako. Le malo Breginjcev je, ki bi si hodili kruha služiti po svetu. — Vse to naj še bode, da bi ljudstvo znalo čitati, uže bi se še kaj napravilo. Pred 15. l. ni bilo niti najmanjše šolske sobice v Sedlu. Rajni g. vikar Vidmar je otroke vodil na prosto pod milo nebo ter jih je v travi pod kakim drevesom učil nekoliko krš. nauka in čitati. O uspehu si lahko vsak sam misli. Pozneje se je najela temna sobica v nekeji hiši v vasi. V šolo je hodil, kedor je hotel, siljen ni bil nikdo. Duhovnik pa tudi ne more toliko doseči, kakor učitelj, ker duhovnik je zadržan radi svojega duhovnega posla, in to še posebno v takih vikarjatih, kakor je sedelski. V Sedlu je redna šola še-le 2. l. — V Breginju so imeli šolsko sobo uže pred 20. l. in redno šolo imajo uže 6. l. Kde je večja masa ljudstva, ki zna čitati, to ni teško uginiti.

G. dopisnik je sešteval prebivalce vseh štirih vasi, da je dobil razmerje, da pride še-le vsak 158. (? — 119) človek ud družbe sv. Mohora. Ako bi poznal dobro naše razmere, ne bi tega bil storil. Sicer spadajo vse 4 vasi pod jeden vikarjat, ali vasi: Podbela, Homec in Stanovišče so uže 22 l. v velikem prepiru z glavno vasjo Sedlom radi zidanja nove cerkve. Ta prepir se je l. 1874., ko so temeljni kamen postavili novej cerkvi v Sedlu, tako poostiril, da ljudje omenjenih vasi niso hoteli več hoditi k maši v Sedlo. To se godi žalibog, sicer ne več splošno, ali vendar nekoliko še dandanes. To je tudi zdaten uzrok, da ne dobite niti jednega uda družbe sv. Mohora iz onih vasi. Saj to tudi ni čudo; ako se pomisli, da se ozna-nja opisovanje v družbo sv. Mohora v cerkvi, da se tam ponudi najlepša prilika govoriti zbranimu ljudstvu o koristi te premenitne družbe. G. dopisnik vendar ne more zantevati, da bi se hodilo od vasi do vasi, od hiše do hiše spodbujati in prigovarjati

ljudstvo, naj se vpiše v to družbo, ako noče hoditi v cerkev, kar se k ljubemu temu godi v šoli in privatno. Stori se kolikor se more. — Ako tedaj odštejemo prebivalce onih vasi, v kojih ni nobenega uda, in ako vzamemo od breginjskih udov 4 ude, ki niso Breginjci in tudi ne avstrijski podložniki, ampak beneški Slovenci, dobomo vsa druga števila. Vas Sedlo ima 290 duš (glej Rut. zgodov. Tolmin in 8 družbenikov, tedaj je vsak 36 človek ud družbe sv. Mohora. Breginj ima 583 duš in 11 udov, tedaj je še le vsak 53. človek družbenik. Toliko, da se resnica izve. G. dopisnik pa naj prihodnjč, pri takih dopisih, številke bolj vestno pregleduje.

Še nekaj, kar zadeva poti »kotarskih«. Naša cesta tako počasi napreduje, da nemam izraza, da bi to opisal. Po polzevo ne morem rabiti, ker polž bi uže lanko tisočkrat prehodil ovo pot. Uže l. 1849. se je mislilo na to cesto, in l. 1850. se je priznalo, da je cesta zelo potrebna. Pozneje se je nekoliko popravil stari kolovoz, ki je pa tak, da še tega imena ni vred. Pred kakimi 8. l. se je pričela delati nova cesta. Kadar bode dovršena (?), bode po priliki dolgosti 2¹/₂ ure. Do sedaj v 8. l. se je naredilo za polu ure hoda in še to le površno. Ako bodete tečaj hoteli imeti vi Kotarji cesto, čakati bodete morali še 32 l. Kedo je temu kriv? Nekoliko ljudje sami in nekoliko cestni odbor. Znano je, da Breginjci niso zadovoljni z novo cesto, ker bi jo imeli raje po starej črti. Vsled tega je tudi nočejo delati, vplačujejo v njo tudi ne, ker jih nikdo ne sili. Sedlani, Stanoviščani, Homčani in tudi nekoi Borjanci so delali tako, da imajo skoraj vsi iz onih vasi denar zaslužek, a plačati jih nikdo noče. To jih je razsrdilo, da nočejo več delati.

Svetoval bi vsled tega cestnemu odboru, posebno kotarskemu (breginjskemu) cestnemu odborniku, naj one ljudi, ki imajo vplačati, prisili na kak način delati, ali pa naj cestni odbor zaostale davke na cesto pobere ter splašuje one, ki imajo zastali zaslužek. To je lek, ki ozdravi našo cesto, pa tudi pomore marsikakej ubožnej družini, ki je delala pri cesti z namenom, da si kaj zasluži. Bogatejšim družinam, kakor n. pr. nekoiim v Breginju, ki niso še nič delale, ne bo se to dosti poznalo, a drugim bo pomagano. Nam v srednjem kotu ni mogoče več popravljati starega kolovoza in delati nove ceste, posebno ker je ves svet aluvijalen, ki nema stanovitnosti. Na nože tedaj naš cestni odbornik! storite kaj za cesto, ako nočete, da bo še ta, ki je izdelana, pri prvej velikej plohi »komplita«.

Kotarski opazovalec.

Iz Prema 17. januvarja. (Konec.)

Županstvo, tirjaje doneske za organista in šolo po hišnih številkah, opiralo se je vedno na ta § in mi menimo, da vsaj po vsej pravici, ker šola in organist sta tisti posebni potrebi, za katere so vsa prejšnja županstva, še predno je bil občinski zakon za Kranjsko l. 1866 zagledal beli dan, po hišnih štev. terjala. Jasno je tedaj, da le za nove zaloge mora se po postavi napraviti naklad na davke, a sedanje županstvo ni dosedaj napravljalo nikakih novih stvari, torej ga tudi postavna dolžnost vezala ni, za dosedanje stare potrebščine naklade na davke napravljati. Vendar ste k ljubemu očitej resnici se upali na deželni odbor pisati nesramo laž, da so se špitalski troški terjali po hišnih štev.; nadalje, da je županstvo terjalo tudi zaostali cerkveni zalog v znesku 17 gld. Nesramni lažniki, ali se ni donesek za špitalske troške terjal po zemljiščih, ne po hišnih štev.? Kdo je pa sklepal kaj o zaostalem cerkvenem zalogu, ali ga terjal, ker je pač vsemu svetu dobro znano, da vsa stvar o tej zadevi pri deželnej vladi rešitve čaka? Res ne vemo, kako bi vas sodili: da ste ali tako hudobni ali nevedni, da resnico tako neusmiljeno pačite, ter vlačite stvari na dan, o katerih sedanje županstvo nikoli ni sklevalo niti jih terjalo in o katerih se niti ne ve, kakošen da bode končni njih izid.

Kde ste štev. 17 vzeli, to je nam popolnoma neznan, kajti dobro vemo, da nekateri niso niti krajcarja na cerkveni zalog (24 gld.) plačali, nekateri le polovico itd., kar zopet označuje vašo debelo laž. Da pa nemate posebne učenosti, katero si v razlaganju §§ privajate, kaže uže to, ker ste kot »doktorji« vendar le lezli k notarju v Bistrico pritožbo zoper županstvo delat. Da ste pa istinito lažniki prve vrste, dovoljni dokaz je uže to, da je notar sam nad vašimi izjavami dvomil.

Za vašo lažljivo nevednost priča tudi to, da ste v svojem naznanilu na c. kr. okr. glav. od dne 8. januvarja t. l. v katerem naznanilu ste zahtevali — ne prosili — naj se prodaja zarubljenih stvari ustavi, navajali neke odloke deželne vlade, a v istini so bili oni odloki od deželne vlade. No, to vam je »doktorska« učenost, da niti deželne vlade od deželnega odbora ločiti ne ve. Pa temu se ni čuditi, saj njihova »doktorska« učenost — boljše rečeno hudobija — privedla jih je uže tako daleč, da so v resnici deželnemu odboru začeli pošiljati prave pravcate laži v rešitev. — Pregovor pravi: kdor hoče drugim gospodariti, mora sam dober gospodar biti. V tem pomenu bi tudi mi rekli: kdor se hoče za pravico drugih potezati, mora sam biti pravičen, česar pa pri teh »doktorjih« ni. — Vzlasti »doktorju« pod Premom hočemo v slavni spomin njegove poštenosti poklicati priče Pardo & Machioro iz Trsta, pred katerima je njegova »doktorska« gospa lagala, da njen soprog je vse zapravil, da nima niti blač, ako mu jih ona ne kupi itd. Lep doktor prava tak! — Drugi »doktor« bivajoč na Premu, kateri se pa do danes, če tudi ima uže na petdeset let na svojem grešnem hrbtu, ni navadil niti pisati, niti čitati, tudi ne more pokazati predobrega spričevala svoje poštenosti. Na vsak način se nam pa čudno zdi, da bi ne mogel tak učen razlagalec §§ vedeti, da se zanjke zajcem ne smejo nastavljati, da se kontroband ne sme prenašati, da se vsled županske prepovedi, kadar vinogradski čuvaj grozdje čuva, ne sme po noči po vinogradih hoditi itd. Pri tretjem »doktorju« se nočemo praveč muditi, ampak mu le ono celo faro

sramotivno dogodbo v spomin poklicati, ter naposled vsem trem reči svoj: Sram vas boli!

Mirno je živila občina v tej zadevi, dokler se niso ti hujskači-doktorji oglašali, ter z svojimi lažmi nekaj manjših in nevednih posestnikov dobili na svojo stran. Dragi sosesčanji! ni vam na čast, da se mora županstvo uže žandarmerijske pomoči posluževati; vi zgubite pri vnanjem svetu dobro svoje ime in govorilo se bode o nas: pogledajte kakšni so Premci! Prijateljski in k vašemu boljmu svetujemo vam, da popustite to trojico in njene svete, sicer si utegneta na glavo nakopati sramoto, katere ne bode lahko zbrisati. Spreglejte, komu ste se dali v roke — sleparjem in lažnikom prve vrste, kateri molzejo iz vas krvavo zaslužene krajcarje, s katerimi bi bili lahko uže lep dei občinskih doneskov plačali.

Spoznajte, da tem ljudem ni za pravico, ampak za zdražbo in nemir v občini in njihovo počenjanje izvira edino le iz sovraštva do sedanjega županstva, na kateri stol bi sami radi zlezli, ter od tam občanom svojo lažljivo pravico diktirali. — Verujte pa, da se to nikdar ne zgodi in v županskej kroniki zapisana bodo imena teh »doktorjev« z debelimi črkami, v svarilo našim potomcem pred takovimi hujskači. Konečno le še to: ako v tej zadevi ne bode še miru, v prihodnjicé te tri »doktorje« še natančneje popišemo ter njih imena priobčimo.

iz Borovnice, dne 4. februvarja.

Vem, da uže mislite, da sem zamrl, ali, da me je ostrašilo to, ker ste mi predzadnji dopis o celjskem »butelji« (v koš vrgli,*) ker se vam potem nisem več oglašil. Nikakor ne, imeli ste uže svoje uzroke, in zaradi tega nisem vam hud, kakor je navadno mlad, časi tudi star človek, ki v časnik pošlje kako neumnost, pa se ne natisne njegova stvar. Danes pa mi vendar vsega ne vrzite v koš. Tedaj: Kratek je letos predpust, in še ta je pri nas jako čuden: ni ene poroke ni bilo — vsi bodo ulekli ploh na pepelnico, in toliko ozbiljnijeje premissljevali jako trezne besede: Memento homo, quia pulvis est, et in pulverem reverteris. (Pomisli človek, da si prah i da se v prah vrneš.) Letos bo Dežmannov Karol obhajal petintridesetletnico svojih imenitnih »prokletih grabelje«. Mi Borovničanje smo sklenili ta dan napraviti veliko slavnost na čast prvemu boritelju in odpadniku Slovenskega naroda, in kakor sem pozvedel, vršila se bo ta velika slavnost 29. t. m. Naš gospod župan bo skrbel, da se tisti dan vsa vas razsvetli, celo veliki vijadukt bo ves v lučih — en župan, pri nas edini prijatelj in naročnik celjskega »buteljna«, — aranžira vso to stvar, slavnost bo strašanska, streljalo se bo z — brinjem. Vabila se bodo tiskala v Celji pri g. Rakuscu — in to zato, ker v Ljubljani nemajo v nobeni tiskarni tako lepih črk; — vabila se bodo tiskala v dveh jezicih, in sicer v nemško-slovenskem in slovensko-nemškem! To je posebno zanimljivo!

Poročal sem vam zadnjič, da napravimo ta predpust dve veselici, pa to ni bilo možno, kajti nismo pogledali prej na pratiko; napravili smo le eno 21. m. m. pa te se niso udeležili le domačini, temuč tuj gospodje iz Ljubljane, Vrhnike in Bistre. Razveselila nas je posebno vrla Drabkova družina iz Bistre.

Domače in razne vesti.

Tržaške novosti. 3 fantaline, ki so po Trstu širili Oberdankovske razglase, namreč nekega Riccotti-ja, Schirone-ja in Kaltenbrunner-ja, odpeljala je policija 2. t. m. iz tuk. zapora v Gradec, da jih bodo tam sodili. — Predčerašnjem opoldne je mrtud zadel 76 letnega trgovca Jerneja Castro, ko je v kavarni Litke čital časnik, mož je bil precej mrtev in odnesli so truplo v njegovo bližino stanovanje. — Anton Metlika je obrezaval drevesa v javnem vrtu, pa se je s fočem tako močno ranil, da so ga morali precej odnesti v bolnico. — V nedeljo so se po gostilnicah zopet prav dobro pretepali. 23letni Samec Karol je dobil v takem tepežu 5 nevarnih ran; 35letni Gazet Jakop je v kavarni »Trionfo« na lesnem trgu ujel po mesarju Tomažer-ju globoko rano v prsa. Tomažer-ja je policija precej zaprla; 45letni H. Bozzer iz Vidma, je v tepežu tudi prejel nevarno rano na glavi. Vsi trije so v bolnišnici. Uzrok tepežev je bil več »šnops«, nego vino. — 20letna Marija Meneghini je morala včeraj v bolnico, da jej zašijejo ustne, katere so jej pretrgale tovaršice v tepežu. Vorej tudi ženske so se začele javno pretepati. — Merkuza Šimon iz Komna, 61 letni mož, padel je iz nekega senika v via Media v globočino 3 metrov, pa se tako močno poškodoval, da so ga morali precej nesti v bolnico. — Nek fakir v Via Fonderia padel je iz divana, na katerem je trdno spal in si je zlomil eno ledje. Odpeljali so ga precej v bolnico. — 75letno Uršo Kuret je sinoči brunist št. 48 povozil in tako močno poškodoval, da so jo odpeljali na pol mrtvo v bolnico.

Novo lekarno. Spominjali se bodo naši čitatelji, da smo tudi mi prinesli pritožbo, da je v tržaških predmestjih premalo lekarn. Vsled takih pritožeb je magistrat zdaj sklenol, da napravi 2 novi lekarni ter je uže objavil dotični natečaj, vsled katerega se oddaja ena lekarna blizu kolodvorske postaje, druga pa v Rocolu ali Via sette Fontane. Dotične ponudbe se morajo predati magistratu tržaškemu do 28. t. m. Pogoji so: avstrijsko podaništvo, starost ne izpod 24 let, dokazi, kde je prošlec dosedaj deloval, spričalo npravnosti in lekarniška diploma kacega avstrijskega vseučilišča. — Mi pa mislimo, da bi dotični lekarničar moral znati tudi dobro slovensko, ali hrvatsko, ker drugače ne bo niti imel uspeha.

*) Mi smo to storili zaradi tega, ker v primorskih krajih ta ščurek nikoli nobenega Slovenca ne ugonobi, pri nas je tedaj popolnoma nenevaren; drugi slovenski časniki pa so mu pokadili z ajdovico, in to so prav storili, nam se tedaj ni treba še posebe pečati s tacim umazancom.

Uredn.

Čudna izjava. Tržaški šolski odbor v Trstu je sestavljen iz liberalcev »čiste krvi«, pa predsednik mu je jud Mozes Luzzatto. Te dni je c. k. namestništvo vprašalo, kako je z molitvijo v ljudskih šolah? In glejte, modri Salomoni so odgovorili, da se je molitev uže davno opustila, pa da smatrajo, da šolska molitev ne spada mej »verske vaje«, in da ni *opportuno*, njo zopet vpeljati. Mi pa mislimo, da sodba o molitvi pripada zgolj *duhovnej oblasti*, a ne judom in brezvernikom! In če so jo odpravili, bila je to drzna zasega v tuje pravice.

To ni občini nič mari. C. K. deželno namestništvo je od tržaškega mestnega starešinstva zahtevalo, naj postavi stražo v Barkovljah in pri Sv. Križu za čuvanje ribjega lova, a to je odgovorilo, da to ni občini nič mari.

Ples Tržaškega »Sokola.« v soboto 3. t. m. v Salonu »Monte verde« izpadel je gotovo boljše, nego bi bili mogli pričakovati največi optimisti. Izvrstni fantje v rudečih košuljah privabili so na ples vse polno prekrasnih Slovencev in Hrvatice, da še celo kako Italijanko. Godba bila je izvrstna, četvorke je navadno plesalo nad 100 parov in so naši Sokoli popolno bili vi polni redov v dokaz, da so se hrabro držali na parketu. — Le en glas je, da je bila veselica prekrasna. Čestitamo mlademu društvu!

Korso v Trstu. Kakor smo zadnjič vganili, bil je korso v nedeljo jako mlahov, komaj nekaj čez 100 kočij se je vozilo; v ponedeljek pa še manj. — Glavna stvar je bila včeraj; a tudi zadnji dan ostal je za lanskim letom. Kočij je bilo okolo 400, omembe vrednih maškerad pa samo ena: na velikem drapiranjem vozu 12 gospodov v frakih, kateri so bili polni kotiljonskih redov, na obrazu pa krinko v podobi oslovske glave; na vozu bila so 4 jasla, iz katerih so ti osli v fraku metali konfete. Pomen te maškerada je bil baje ta, da je korso bedarija in pa da osli posebno ljubijo kiné na frakih. — V kočijah so se vozile pač lepe dame, mnogim so kavalirji podarili dragocene šopke, videli smo tudi slovensko trobojnico na mnogih konjskih opravih in tudi krasnega okoličana z ferkindežem na strani lepe, bogato opravljene žene okoličanke; v občé pa nij bilo živahnosti poprejšnjih let. — Ta običaj vedno več pojemlje, kolikor resnejši postajajo časi. Mi menimo, da je propad javnih veselic razun mizereje uzrok vedno bolj razvijajoče se društveno življenje. Vsak človek je denes ud kacega društva, v katerem najde primerne zabave. — Tridnevni korso se je vršil splon brez nereda, niti pijancev nij bilo toliko letos, kakor poprejšnja leta; šeme pa so bile tako revno ošemljene, da bi še v kaki vasi ne vzbudile posebne pozornosti.

Igralno društvo je sklenilo v občnem zboru v nedeljo, da se razide in da se udom povrnejo vplačane uloge, ali v denaru, ali pa v srečkah. V zadevi povračila naj se udje obrnejo do denarničarja, g. Sterle-ta.

Tržaško podporno društvo za ranjene vojake je razglasilo račun za leto 1882. Dohodkov je imelo 8794 gld. troškov pa 5513 gld.; podpore je dalo 127 osobam skupaj 2940 gld. Skupno društveno premoženje pa je znašalo 75.000 gld. Razpisalo je tudi podpore za leto 1883, prošnje se imajo poslati do konca meseca maja tržaškemu županu. Pravico do podpor imajo oni vojaki, ki so pristojni na Primorskem, ali v Dalmaciji ter so bili v vojni ranjeni in so vsled tega za delo nezmožni.

Policijsko. V nedeljo na plesu v »Politeama« je nek plesalec ukradel necemu vozniku srebrno uro z verižico. — Dve šemi ste v Schreinerjevej pivarni nekega gospoda tako intresantno nagovarjale, da dotični ni niti zapazil, kedaj ste mu šemi ukradli uro s zlato verižico. Še le, ko ste bili šemi odšli in je hotel pogledati na uro, prepričal se je, kako drag je bil pogovor s šemama. V Trstu se je treba držati vedno 3 korake daleč od šem. — Nek fakir je ukradel v gostilni k »starej borski« gospodarju samemu zimsko suktnjo, a policija ga je k maču imela. — V via Giustinielli je zlezal nek tat skoz okno v stanovanje nekega rokodelca in odnesel 1 uro in eno plahto. — Na pustno nedeljo je policija zaprla kovača, ker je metal kamenje, namesto konfetov. — Nek tat je nekemu telegrafskemu uradniku v via Carintia ukradel obleke za 50 gld. — Nekemu vozniku iz Sezane so v ponedeljek blizu velike vojašnice iz telovnika vzeli srebrno uro z srebrno verigo. Mož ni niti zapazil, kedaj se je to zgodilo. — 4 šeme so odnesle iz krčme »Buon Amico« zimsko suktnjo. — Še dosti drugih manjših tatvin so izvršili naši postopači, vse to v večo čast pustu.

Vabilo. Udje in družabnice delavskega podpornega društva kateri hočejo pristopiti v novo osnani oddelek (založna) vableni so, da se oglašajo v društveni pisarni.

»Slovenca« čestitamo zaradi njegove posebne pravdarske modrosti. Tožiti more vsak; a vprašanje je na kaki podlagi.

O Abendrothovej zadevi nas tudi zadnje »Novice« napadajo. — Mi predobro vemo, od kod to izvira, ker uže zopet je oni obrekovalec našega lista, kateremu je »Edinost« strašno na potu, na Dunaju zaropotal, da je treba »Edinost« uničiti, da je vsa ta zadeva zarota proti poslancem i. t. d. — Slab človek ne more o bližnjem nikoli dobro misliti, to je znana stvar.

No, v zadnjem številki smo priobčili poslanico g. Obreze, kakoršno nam je on podal, in akoprem se je on naslanjal na §. 5. postave, naj nam veruje, da mi zaradi postave nismo priobčili onega poslanega, ker mi te stvari utegnemo boljše poznati, nego pa gospod poslanec; ampak priobčili smo »Poslano« le zato, da željo izpolnemo gospodu Obrezi, katerega čislamo, kot vrlega ljudskega zastopnika in mu prav zaradi tega niti nismo za zlo vzeli par razaljivih besed, — ker vedeli smo tudi dobro, da je naščuvan in da je stvar v hitrici na papir vrgel. Kedo, nego kak perfitni človek, si more pač misliti pod posredniki Abend-

rothovim ali Russo-ovimi one poslance, ki so bili zagovorniki osleparjenega ljudstva? Mi to dobro vemo, da sta gospoda Obreza in Vitežič interpellirala vlado v tej žalostnej zadevi, in da sta tako primorala one podjetnike, da so vsaj nekoliko plačali voznikom; nam je znano, da sta se pošteno trudila in kar se tiče posebno g. Vitežiča, moramo ga mi pred vsakim sumom še posebno braniti, ker on je bil kandidat našega društva in je na Primorskem v občé poznan kot mož čistega značaja, vreden vsega spoštovanja. Naj še dostavimo, da mi s g. Vitežičem vedno prijazno občujemo, prav tako, kakor z g. Nabergerjem.

Kedo pa more trditi, da sta bila omenjena 2 poslance posrednika ali mešetarja Abendrothova? Mi vsako enako insinuvacijo zavračamo in izrekamo, da ona dva nemata prav nič skupnega s takimi posredniki. Drugo je potezati se za koristi ljudstva, in drugo posredovati in mešetariti za podjetnike dvomljivega značaja. — Poslanec pa ne more biti tak posrednik. Stvar je temveč drugačna. — Pri nas, v našej redakciji sta bila o svojem času 2 taka posrednika in sta nas nagovarjala, naj voznike vabimo, da sprejunejo to, kar sta jim ona dva ponujala. Mi smo to odbili, ker stvar se nam ni zdela v interesu voznikov, mnogim voznikom pa smo svetovali, naj se obrnejo do poslancev, da oni to stvar podrezajo na Dunaju; ako treba navedemo tudi priče v dokaz rečenega. — No, zvedeli smo pozneje, da so nekateri ubožci vendar šli na limanice in da so tukaj prejeli po 30 gld. za 380 do gld. 420 in več gld. ter podpisali pobotnice, katerih obsega niti niso poznali. — Kedo ne bi po tem takem sodil, da stvar ni popolnoma pravilna? Nam je znano, da je več sto voznikov vozilo v Bosni in večino teh voznikov mi osebno poznamo, gotovo bolje, nego g. Obreza sam; od teh voznikov je dobilo nekoliko 0%, nekoliko 5%, nekoliko 7%, nekoliko 10%, nekoliko 15% in nekoliko menda 20%. — To najvišje svoto so nekda dobili oni, za katere se je potegnil g. Obreza, za kar mu gre, zopet rečemo, vsa nvala. — A nam ne gré to v glavo, zakaj niso nekateri nič dobili, vsi drugi pa tako različni o/o. Morda zato, ker so se nekateri oglašali pri Abendrothovih posrednikih, pa ne pri poslancih?

Ako sta Russo in Abendroth falirala, potem je bilo treba, da se razjavi konkurz; vsi vozniki bi bili prišli potem v III. razred upnikov in dobili bi ali nič, ali pa vsi enak % na svoje terjatve. Mi znamo, da to ni bila stvar poslancev, kateri so le s posredovanjem vlade dosegli to, kar so, hvala Bogu, dosegli. Mi znamo, da ubogi ljudje niso niti dobro vedeli, za koga vozijo, ali za c. k. erar, ali za privatno podjetje. Mi smo v tej zadevi voznikom še nekoliko razjasnili stališče; a drugi, ki nas zdaj imenujejo ničevredne, in ščuvajo poslance na nas, kaj so li storili za voznike po podjetnikih osleparjene? — Hutterjevo oznanilo smo mi tiskali gledé na dogodke, kateri so nam bili dobro znane; notico v našem listu pa smo tiskali iz previdnosti, da namreč vozniki poprej pridejo k nam, nego k g. Hutterju. — Ako smo voznike dobro podučili, ali ne, to lahko sami spričajo, na nas se je obrnol nad 100 takih voznikov; oni naj govore, je li bil naš namen plemenit, ali ničevreden, kakor ga zove gospod, ki nas je uže dostikrat grdo obrekoval. Ako se ne motimo, je vlada potrosila za vožnjo v Bosni 400.000 gld.; koliko so od teh dobili vozniki? Kder pa so taki razložki, je menda vendar dovoljeno govoriti in se potezati za uboge voznike, katerih nekateri niso še prav nič dobili. »Hic Rhodus, hic salta«, gospod obrekovalec! Vozniki so zavarovani pred sleparijo, in to je za zdaj zadosti. Naj pa zdaj kaj dosežejo ali ne; nam pravi vest, da smo storili svojo dolžnost, kakor javno glasilo slovenskega ljudstva. Zatorej nas nameti »Novice« in »Slovenca« ne morejo zadeti. Ljudstvu smo hoteli koristiti, nobenega poštenjaka ne žaliti; kedor pa drugače misli, naj mu velja francoski rek na angleškem najvišnem redu: »Hony soit, qui mal y pense«.

Umria sta te dni dva odlična rodoljubna duhovnika na Kranjskem; 2. t. m. č. gosp. Matija Kurlavc, župnik v Sentvidu pri Zatični, in 5. t. m. č. gosp. Matija Strucelj, dekan v Trnovem pri Hirski Bistrici.

Videmski list »Patria« je prinesel včeraj tukaj še ne potrjeno vest, da so Irredentovci ubili onega moža iz Verse v Furlaniji, ki je ovadil Oberdanka. — V Italiji so nekda zvedeli za zaroto proti življenju italijanskega kralja samega.

Praktična metodika sestavi in založil g. Ivan Lapajne, ravnatelj meščanske šole v Krškem zopet je novo izvrstno delo najmarljivejšega domačega pedagoga, kateri je uže vse polno šolskih knjig in drugih praktičnih učnih pripomočkov dal mej slov. svet; za kar mu bodi zaslužen priznanje. Knjiga, ki je te dni izšla, dobiva se pri g. izdavalstvu v Krškem, pri Giontini-ju v Ljubljani in katoliški bukvarni v Ljubljani in stane 80 soldov. Gg. učitelji in prijatelji šolstva, sezite pridno po njej!

Skladbe Avgusta Armina Lebaua, nekako nadaljevanje »Glasov s Primorja«, obsegajoč v I. zvezku 4 moške in 2 mešana zbora, baš se tiskajo v Ljubljani in se ta mesec pošljejo mej svet. Prvi zvezek, ki bode stal 25 kr., po pošti 30 kr., razpošlje se nekojim gospodom na ogled. Naročnina naj se pošilja uredniku »Skladbam«, g. Janku Lebauu, učitelju v Lokvi (Corgnale, via Divača, Küstenland). Želeti je, da bi osobito učitelji krepko popirali to započetje, ker je cena tako nizka, da si vsak lahko delce omisli, čeprav ni muzikalen uže iz rodoljubnega nagiba!

Nesreče. V Zagrebu je bil 4. t. m. zvečer zopet hud potres. Prvi stres je bil ob 8¹/₄ zvečer in je trajal 4—5 sekund. Ljudstvo, zbrano v gledališči bilo je grozno prestrašeno, vse drlo na prosto, k sreči se ni zgodila nobena večja nesreča. Pet ur pozneje je bil drug potres, še hujši od prvega, trajal je tudi 4—5

sekund. Nekoliko hiš je dobilo pokline. — V Ameriki v državah Ohio, Indiana in Pensilvaniji je nastopila grozna *podobenj*, ter povzročila sila veliko škodo. Samo v Hartfordu v Pensilvaniji stoji 500 hiš pod vodo.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Kmetiška pisma.

(Dalje.)

V Evropi se približuje ameriškemu kmetijstvu še najbolj ono mogočne Rusije, osobito v poljedelstvu. Ako na kak barvani zemljevid Rusije pogledamo, vidimo, da je njega jako prevagljiv del zeleno prevlečen, kar pomenja, da je prevagljivi del Rusije ravnina, tovej kmetijstvu ugodnega površja. In temu je res tako, kajti po statističnih podatkih (leta 1874-75) obseza ogromna Rusija 464 milijonov hektarov, od katerih je 188 milijonov hektarov gozda, 96 milijonov hektarov oranega sveta, 52 milijonov hektarov senošet, 124 milijonov hektarov pa nerodovitnega sveta. V procentih ima torej Rusija 20,6% poljedelstva, 12,3% senošet, 40,3% gozda in 26,8% nerodovitega sveta. Najpoglavnejši kmetijski pridelek je žito, posebno ječmen, oves, reš i pšenica, v južnih gubernijah i turšica. Žitni pridelek dosega danes uže množino 300 milijonov četvrti, ali 629,700.000 hektolitrov. Razen žita se prideluje na Ruskem še krompirja do 75 milijonov četvrti — večinoma za napravo špirta — potem prediva, do 192 milijonov kilogramov, ali 56%, vse Evrope, pa tudi dosti tobaka in pese za napravo sladkorja. V živinoreji kar se množine glav tiče, tekmuje Rusija z vso ostalo Evropo, kajti uže leta 1870 je imela 22 1/2 milijonov glav govedi, konj več, od vse ostale Evrope, ovac 16 milijonov, mej temi 10 milijonov merinoških.

Domača produkcija kmetijskih ruskih pridelkov mora presežati po navedenih številkah kaj močno domačo konsumcijo, domači povžitek; kajti Rusija ima v razmeri z ogromnimi številkami svojih pridelkov le pičlo število prebivalcev, namreč (po štetvi leta 1876) le 86.586.000. Da je temu res tako, dokazuje nam zopet statistika. Uže najnavadnejši štacunar na deželi, kateri morebiti niti pisati i brati ne umeje, kaj še le o zemljepisji kaj ve, usti se kaj rad dostikrat o odeskem žitu, osobito o odeskej turšici. Odesa je glavna, najpoglavnejša ruska eksportna luka na Črnem morji, in čujmo, koliko se je iz nje uže leta 1874 kmetijskih pridelkov in izdelkov izpeljalo: pšenice 2,722.800 četvrt (četvrt — 2009 hektolitrov), rži 338.300 četvrti, turšice 35.000 četvrti, ječmena 280.200, ovsca 123.000 četvrti, graha 15.000 četvrti, lanu in repice (rapsa) 199.700 četvrti, moke 875.000 pudov, volne 243.800 pudov, loja 26.700, mila 14.400 pudov, kož 17.250 pudov, špirta 232.700 pudov. En pud je pa enak 16,3 kilogramom.

Kar se tiče obilnosti kmetijskih za trgovino preostajočih pridelkov, približuje se Ameriki pred vsem Rusija. V gotovih ozirih pa rusko kmetijstvo uže zdavno ameriškemu kaj močno presega. Kakor je iz popisa Dalrymplevega gospodarstva jasno razvidno, vrejeno je ono tako, da se po njem naravno, v še »devičnej« zemlji v kaj velikej meri nakopičena rodovitost izcrpuje; to skoro brez vse skrbi za nadomestitev zemlji odvzetega. Živinoreja je Dalrymple-ju, popolnoma postranska stvar. In tako je v Ameriki. Skoro splošno Ameriškemu kmetijstvu je, splošno rečeno, »extensivnega« značaja, od najextensivnejšega, vednega pašenja živine — kakor je to nekajd po ogrskih »pustaha« bilo — skoraj le v tem različno, da pri vednej paši takorekoč živa mašina — žival — rodovitost zemlje izcrpuje, pri ameriškem gospodarstvu pa mašina v pravem pomenu besede. Pa ponavljamo, da v *splošnem* je tako; sicer se nahajajo tudi v Ameriki po pregovoru »nulla regula sine exceptione« prav krasne izjeme.

(Dalje prihodnjč.)

Tržne poročilo.

Kava — Prodalo se je 500 vreč Santos po gl. 48 do gl. 52. — Rio gl. 34 do gl. 58. — Iz Amerike so došla poročila, da so tam postale cene veliko trdnjše, vsled česar je pričakovati tudi tukaj povišanja cen in je zdaj morda ugodni čas za nakup kave.

Sladkor — brez spremembe, kupčija mlahova; olje prav tako.

Sadje — v dobrem obrajtu cene pa nespremenjene.

Petrolje. — Cena trdna, a nespremenjena, tendenca dobra.

Domači pridelki. — Fižol gre le počasi od rok in stane rudeči gl. 10 1/2, do 10 3/4, bohinec gl. 11 1/2, do gl. 11 3/4, koks gl. 12 1/2, do gl. 13. — Maslo gl. 92 do gl. 97.

Žito — v dobrem obrajtu; prodalo še je 2000 metr. stotov ruske pšenice po gl. 10,35, banaška stane gl. 11.—, kuruza ogerska gl. 7 1/2, do gl. 8.

Borsno poročilo.

Borsa je bila zadnje dni mlahova; pri vsem tem pa so se kurzi dobro vzdrževali. Tendenca je dobra.

Dunajska borsa

dne 6. februorja.

Enotni drž. dolg v bankovcih	77	gl. 80	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	78	» 10	»
Zlata renta	96	» 50	»
5% avst. renta	92	» 55	»
Delnice narodne banke	835	» —	»
Kreditne delnice	293	» 90	»
London 10 lir sterlin	119	» 60	»
Napoleon	9	» 49 1/2	»
C. kr. cekini	5	» 63	»
100 državnih mark	58	» 45	»

Listnica upravištva. Gosp. J. K. . . . v Borovnici. Pritožili smo se sopen pri poštni direkciji. Hvala Vam za priporočanje našega lista, kateri pri vsaj agitaciji proti njemu ne zgublja, ampak pridobiva naročnikov. — Vi ste plačali do 15. mareaia t. l.

Popravek. Proti koncu dopisa »iz goriške okolice«, »Ed.« št. 10 pri stavljenu izpuščeno, zato beri: Tedaj ne »brezplačno«. Pravice občinske pa res ne vem. kake da uživajo brezplačno, saj Bukovica spada pod županijo Vrtojbo. Morda ker hodijo čez renški (?) most, itd.

Vabilo.

Vse tiste voznike v Bosni in Hercegovini, ki še niso poslali potrebnih izkazov in dokazov njihovih terjatev, vabim, da mi te stvari pošljejo **prej ko mogoče**, da morem potem začeti delovanje v njihovo korist, s pogoji, katere sem uže naznanil vsem, kateri so se na me obrnili. — Ponavljam le, da vsi troški grede na moj račun, dokler ne dosežem kaj za voznike.

H. Hutter.

V Trstu Via dell'Acquedotto št. 17.

Kovačnica v najem

se da takoj po jako ugodnih pogojih. — Tukaj je izurjenega a dobrega **ključarja**, koji bi s pošteno ceno občinstvu zadovoljno a zanesljivo postregel — **nujno treba**; in bi imel isti obilo posla.

Tudi bi mu zadovoljno z osebnimi priporočili vsestransko koristil.

Na dotične vprašanja uljudno odgovarja.

Miroslav Korén

v Planini poleg Rakek-a.

(3—3)

The Singer Manufacturing & C.

New-York.

Ako se plati vsak teden samo

eden goldinar

dobi se

Originalni

Singer-jev šivalni stroj,

in to brez povišanja cene.

Poročivo se daje za pet let, poduk na domu brezplačno

G. NEIDLINGER,

generalni agent

V Trstu, Corso, palača Modello

Šivanke za Singerjeve šivalne stroje ko mad

3 kr. in tucat 30 kr.

(13—8)

Čudovite kapljice

Sv. Antona Padovanskega.

To pripravo in naravno zdravilo je prava dobrodejna pomoč in ni treba mnogih besedi, da se dokaže njihova čudovita moč. Če se le rabijo nekoliko dni, objajajo in preneajo prav kmalu najtrdovratnije žilodčne boleti. Prav izvrstno vstrezajo zoper hemorojde, proti boleznim na jetrih in na vraneti, proti črvasnim boleznim in proti zlistam pri ženskih mlednih nadleznostih, zoper beli tok, bojazn, zoper sroopok ter čistijo pokvarjene kri. One ne preganjajo samo oasenjenih bolezni, ampak nas obvarujejo tudi pred vsake bolezni.

Prodajajo se v vseh glavnih lekarnicah na svetu; za saročilo in pošiljave pa edino v lekarnici *Cristofolotti v Gorici*, v Trstu v lekarni *C. Zanetti i G. E. Novis in G. B. Foraboschi*. Ena steklenica stane 30 novcev. Varovati se je pokvarjenih posnetkov, s katerimi se zavolj želje po dobičku tu pa tam ljudstvo goljufa, da si nimaže nobene moči in vrednosti.

Nagla in gotova pomoč za žilodčne bolezni i njih nastopke.

Ohranitev zdravja

je odvisna zgoli od ohranitve in pospeševanja dobrega prebavljanja, ker ta je glavni pogoj zdravja in telesnega in dušnega dobrega čutenja. Najbolj potrjeno **DOMACE ZDRAVILNO**, prebavljanje vrediti, doseči primerno mešanje krvi, odpraviti pokvarjene i sezdrave krvne dele, to je uže več let sploh znani in priljubljeni

dr. Rosa življenski balzam.

Napravljen iz najboljših, zdravniško najkrepkejših zdravilskih zelišč, potrjen je posebno kakor gotova pomoč pri vseh slabostih prebavljanja, posebno pri presedanju, po kislem dišečem riganju, napejanju, bluvanju, pri bolečinah v telesu in žilodcu. Žilodčnem krču, prenasabanju žilodca z jedmi, zasliženju, krvnom navale, hemeroidah. Ženskih boleznih, boleznih v črevih, hipohondriji in metanholiji (vsled slabega prebavljanja); on oživlja vso delatnost prebavljanja, dela zdravo in čiste kri in bolno telo dobiva zopet poprejšno moč in zdravje. Valed te izvrstne moči je postal gotovo in potrjeno ljudsko domače zdravilo ter se sploh razširil.

I steklenica 50 kr., dvojna steklenica 1 gl.

Na tisoče pohvalnih pism lahko vsak pregleda. Pošilja se na frankirana pisma proti povzetju zneska na vas strani.

Gospod B. Fragner v Pragi!

Hvaležnosti navdan spoznam za svojo najsvetlejšo doležnost, Vam naznaniti, da se je dr. Rosa-ov življenski balzam, katerega ste mi poslali pri mojej sedem letnej hudej bolezni na čutnicah in slabem prebavljanju prav posebno dobro obnesel, tako da sem uže popolnoma zdrav. — Uže celo leto nisem mogel opraviti svojega poklica opravljati, 6 mesecev bil sem v dunajskaj bolnišnici. — pa vse ni nič pomagalo. — samo to čez vsa dobro zdravilo me je rešilo mojega bodega in neustojljivega trpenja. Zatorej sprejmite mojo najkrepko zahvalo in prosim mi še 2 steklenici dr. Rosa-ovega življenskega balzama poslati.

St. Egid am Newwald (v nižé Avstr.)

Cajetan Strohmayr l. r.

Prepoštovani Gospod!

S hvaležnim priznavanjem Vam naznanjam, da naj je Vaš dr. Rosa življenski balzam v mojej 8 mesecev trajajočej bolezni, to je klanje v levih prstih, ki je bilo združenju s hudim napejanjem in žilodčnim krčem, popolnoma pomagal.

Od tistega časa, kar rabim to zdravilo, popolnoma sem zdrav in se dobro čutim, kar pri vsaj zdravniškej pomoči nisem mogel doseči. Sprejmite tedaj, blagorodni Gospod, mojo rčno zahvalo, in priporočite to zdravilo vsem onim, ki imajo enake bolezni.

Trněný Oujezd.

Josip Tyrl, sodar.

Svarjenjel

Da se izogne najlubim napakam, zato prosim vse p. n. gg. naročnike, naj povsodi izrečno dr. Rosov življenski balzam iz lekarni B. Fragner-ja v Pragi zahtevajo, kajti opasi sem, da so naročniki na vse krajih dobili neuspešno zmes, ako so zahtevali samo življenski balzam, in ne izrečno dr. Rosovega življenskega balzama.

Pravi dr. Rosov življenski balzam

dobi se samo v glavnej zalogi izdelalca B. Fragner-ja, lekarna »k Črnemu orlu« v Pragi, Ekele der Spornergasse Nr. 305—3.

V Trstu: F. Prandini, G. Foraboschi, Jak. Serravallo in Ed. von Leitnerburg, lekarničarji.

V Gorici: G. Cristofolotti, lekarničar; G. R. Pantoni, lekarničar; V Ogolji: Damaso d'Elia.

V Zagrebu: Sigm. Miltbach, lekarničar. Vse lekarni in večje trgovine s materijalnimi blagom v Avstro-Ogerske imajo zalogo tega življenskega balzama.

Tam se tudi dobi:

Pražko domače mazilo

zoper bule, rane in vnetje vsake vrste.

Ako se ženam prsa vnamejo, ali strdijo, pri balah vsake vrste, pri turih, gnojnih tokih, pri črvi v prstu in pri nohtanjih, pri zlezah, oteklinah, pri izmaščenju, pri moraki (mrtvi) kosti zoper revmatične oteklino in putiko, zoper krovnično vnetje v kolenih, rokavh, v ledji še si kdo nogo spahne, zoper kurja odesa in potne noge, pri razkopanih rokavh, zoper lišaje, zoper oteklino po piku mrševov, zoper tekoče rane, odprte noge, zoper raka in vneto kožo ni boljšega zdravila, ko to mazilo.

Zaprte bule in oteklino se hitro ozdravijo; ker pa ven teče, potegna mazilo v kratkem vsa gnojica na-se, in rano ozdravi. — To mazilo je zato tako dobro, ker hitro pomaga in ker se po njem rana prej ne zaseli dokler ni vsa bolna gnojica ven potegnena. Tudi obrabi nast divjeja mesa in obvaruje pred snetom (šrnim prisadom); tudi bolečino to hladilno mazilo pospeši. — Odprte in tekoče rane se morajo s mlačno vodo umiti potem se le s mazilo nanje priplepi.

Skatljice se dobode po 25 in 35 kr.

Balzam za uho.

Skušteno in po mnogih poskusih kot najzanesljivejše sredstvo znano, odstrani naglušnost in po njem se dobi tudi popolno uže zgubljeni sluh. I steklenica 1 gl. a. v.

50 premij

Diplom za zasluge mejnarodne zdravstvene razstave v Londonu 1881 za zdravstvene tvarine in aparate za pospeševanje zdravja.

PODPISI:

Nje veličanstvo, angleška kraljica Viktorija. — Njegova kr. visokost vojvoda Edinburški

Spencer, razstavi načelnik. — Joh. Erie Erichsen, odseka načelnik. — Mark H. Judge, tajnik.

Ozdraviljanje katara, kašlja, hripavosti, prsnih in žilodčnih bolezni, pomanjkanja krvi

pri slabotnem životu in prebavljanju, kakor krepilo pri vseh okrevaljočih po vsakej bolezni vedno z gotovim uspehom rabljen.

Ivana Hoffa sladni izleček zdravstvenega piva, Ivana Hoffa koncentrirani sladni izleček, Ivana Hoffa sladna čokolada, Ivana Hoffa prsni sladni izlečni bonboni.

Vsakdanja pohvalna pisma priznavajo njih zdravilno moč.

Javna pohvalna pisma!

V Gorici, 2 aprila 1882.

Vaše blagorodje!

Vaš Ivana Hoffa koncentrirani sladni izleček me je jako okrepil in moram Vam healo izreči za to izvrstno in dobrodelno zdravilo. Prosim pošljite mi še 6 steklenic koncentriranega sladnega izlečka.

Konst. vitez Dabrowsky,

c. k. stotnik.

Hoffova sladna čokolada je zadostila uže davno čustveji potrebi kakor rejilo in zdravilo pri pomanjkanju krvi (Chlorose) in slabem mešanju krvi, kakor tudi mnogim iz tega izvirajočim boleznim.

Dr. med in phil. Felika Paul Ritterfeld

pr. zdravnik v Frankfurtu na M.

Glavne zaloge: v Trstu: Fran Prinz, via Acquedotto, Jakob Serravallo lekarničar via Cavana, Dom. Costa; v Gorici: G. Cristofolotti c. k. dvorni lekarničar; Pulj: Monay Delicatera. V Ljubljani: P. Lascnik H. L. Wenzel. V Mariboru: P. Holasek. Svarilo pred ponarejanjem. Naj se zahtevajo le pristni Hoffovi sladni preparati. (Varstvena marka, doprsna podoba iznajdenika.

12—7

Hoffovi pristni bonboni iz sladnega izlečka le v plavih zavojih.